

Koningschieten

Google op woorden als schuttersgilde, schutterij, schuttersfeest of gildetradities, en je stuit al snel op het begrip: koningschieten. Hieruit blijkt dat het koningschieten belangrijk is voor schuttersgilden. Mocht je na het googlen niet overtuigd zijn, weet dat het koningschieten een festiviteit is, die uitdrukkelijk, gedetailleerd is geregeld in de caert, van gilden. In onze caert gaan de artikelen 1 en 18 erover.

Vanaf de Middeleeuwen tot het begin van 19e eeuw hadden schutterijen een militair-politieke, politonele en sociale doelstelling. Om de militaire en politonele taken goed te kunnen uitvoeren, diende men een geoefend schutter te zijn. Voor het oefenen bood het stadsbestuur of de Heer van de te beschermen rechten gelegenheid aan. De toenmalige Heer van Oirschot, Richard de Merode, schonk ons gilde in 1623 een tuin midden in Oirschot. Daar oefende het gilde. En elke twee jaar werd door een onderlinge wedstrijd bepaald wie koning is van het gilde en daarmee het hoofd van de schutters.

Sinds de Bataafse tijd (1795-1814), met name na 1810 toen Napoleon het nationaal politiekorps vormde, heeft een schuttersgilde vooral cultuurhistorische waarde; zij houden eeuwenoude tradities, zoals het koningschieten, in ere. Ieder gilde doet dat, mede afhankelijk van het wapen dat wordt gehanteerd, op eigen wijze en omgeven met eigen rituelen.

Gilde Sint Sebastiaan Oirschot schiet tegenwoordig met de kruisboog op de wip. Elk jaar, in september, op kermisdinsdag ontbrandt tussen de broeders van het gilde een sportieve strijd. In even jaren om het verwerven van het koningschap en in de oneven jaren om de titel kermissschutter. De strijd ontwikkelt zich die dag in de gildetuin, ons schietterrein aan de Wintelresedijk onder het toezien van de schutterscommissie die voor die dag bestaat uit koning, keizer, koningsdekens en 2 leden van buiten de overheid.

Hoe ziet de dag waarop we koningschieten eruit? Dit staat nauwkeurig beschreven in artikel 18 van de caert:

- knecht en tamboers wekken de gildebroeders bij dageraad;
- ze verzamelen in de gildehuis (De Beurs) voor het tekenen van de presentielijst;
- dan halen de gildebroeders achtereenvolgens hoofdman, keizer en koning thuis uit;
- gezamenlijk trekken we op naar de gildetuin en bevrijden daar de schutsboom;
- de koningsbreuk wordt opgehangen aan de schutsboom waaronder de strijd gaat plaatsvinden.

Het is dan inmiddels middag.

- het schieten begint; geschoten wordt in volgorde van anciënniteit lidmaatschap;
- bij elk raak schot, klinkt tromgeroffel;
- wie uiteindelijk de meeste treffers heeft, is winnaar en daarmee koning van het gilde;
- meteen als de winnaar bekend is, wordt de familie van de koning geïnformeerd;
- in bijzijn van familie en zijn gildebroeders wordt de nieuwe koning geïnstalleerd;
- hem wordt de koningseed afgenomen en er wordt hem een vendelgroet gebracht;
- de koning loopt over het gildevaandel naar de hoofdman;

- waarna de keizer en de oud-koning (zijn voorganger) hem sieren met de koningsbreuk;
- de koning drinkt als afsluiting van de ceremonie bier uit de koningsbeker;

Een passend gebruik is dat alle gildebroeders en andere aanwezigen de nieuwe koning feliciteren.

De middag loopt inmiddels naar het einde als we:

- een bezoek afleggen aan het 'koninklijk huis' en daar de vendelgroet brengen;
- gezamenlijk op weg gaan naar het gildehuis voor de maaltijd;
- de dag afsluiten met een rondgang langs uitspanningen in het dorp.

De avond is vergevorderd als de broeders huiswaarts keren.

Mogelijk is de vraag opgekomen of er ook zoiets als keizerschieten bestaat. Het antwoord is kort door de bocht: nee.

Keizer wordt je door 3 keer opeenvolgend koning te schieten en als er al een keizer in het gilde is, de kamp tegen de zittende keizer te winnen. In 1974 was het voor de derde keer op rij, dat Cees van Rijen koning schoot. Sindsdien is hij keizer van gilde Sint Sebastiaan en drager van de zilveren keizerskroon en - vogel.